

Der er flere argumenter for, at erindringsbogen *Voldsomme bånd* (eng. titel *Fierce Attachments*) af Vivian Gornick kan anbefales til psykologer.

Først og fremmest er relationers anatomi og menneskers indbyrdes samspil et af den kliniske psykologs hovedfokuser. I vores arbejde søger vi hele tiden svar på, hvordan mennesker hhv. fremmer og hæmmer hinandens livsudfoldelse; *Voldsomme bånd* har ganske meget at byde på i den henseende. Bogen anses som en kultbog i USA og handler næsten udelukkende om kvinders liv. I den danske udgave leveres forordet af Leonora Christina Skov, der sidste år var aktuell med romanen *Den der lever stille*.

Handlingen i *Voldsomme bånd* foregår i det multietniske Bronx, New York, såvel i tiden efter anden verdenskrig som i nutiden og kredser om jegpersonens skildringer af sin mor og deres komplicerede forhold. Den mest centrale spænding forårsages af moderens gentagne formidling til sin datter af, hvordan hun synes, kærlighed imellem mænd og kvinder bør være. Moderen idealiserer de kvinder, der er gift, og devaluerer dem, der enten ikke er det eller – endnu værre – repræsenterer sanselighed og seksualitet.

Næste faglige argument for at læse *Voldsomme bånd* er derfor, at vi på tæt hold kommer til at bevidne, hvordan en traditionel kvindelig kønsrolle – den underdanige, trofaste og selvopofrende kvinde, der samtidig er passiv-aggressiv – kan tænkes at blive til.

Tredje argument for at læse *Voldsomme bånd* som et muligt, psykologfagligt input er skildringen af moderens komplicerede sorg over tabet af faderen, der dør pludseligt og tidligt. Moderens sorg, som måske snarere handler om hendes ændrede status, nu 'en kvinde uden en mand', kommer næsten til psykisk at kvæle både jegpersonen på 14 år og hendes lidt yngre bror. Sorgen iscenesættes og udleveres på daglig basis. Læs blot her om et af de talrige besøg til faderens gravsted:

I to år trak hun mig med hen på kirkegården hver anden eller tredje søndag morgen... Når vi steg om bord på den tredje bus, begyndte hun at græde. Jeg omfavnede hende hjælpeløst. Hendes gråd blev højere... "Vi er nødt til at stå af, mor," tryglede jeg hviskende. Så rystede hun sig modstræbende (hun hadede at miste momentum, når hun først var kommet rigtig i gang med at hyle) og stod langsomt af bussen... Hun greb fat i min arm og trak mig af sted forbi gravstenene... mens hun snublede som en fulderik og slingrede hid og did og skreg: "Hvor er far? Hjælp mig med at finde far! Far er forsvundet. Elskede! Jeg kommer. Vent, bare vent, jeg kommer!" Så fandt vi graven, og hun kastede sig ned på den, omsider var hun nået frem til kulminationens forløsende storm (p. 97-98).

I *Voldsomme bånd* reflekterer jegpersonens mor ikke over sin forpestende indflydelse på de nærmeste omgivelser. Hun hælder ukritisk sin fuldvoksne tyngde ud over sin opvoksede datter – og har heller ikke sent i livet nogen videre selvindsigt. Hvorledes jegpersonen fortolker og udlever sit eget liv som kvinde – på dette familiære grundlag, i denne særlige, historiske tid samt i et multikulturelt samfund a la New York – er også denne bogs ærinde: Det er historien om at stå ved sig selv og retten til at være, samtidig med at voldsomme bånd gnaver og desværre ofte fører til, at voksne børn lever både *i* og *på* trods langt ind i tilværelsen.

Af psykolog Irene Christiansen. Til daglig ansat i Psykiatrisk Center Frederikssund, de særlige sengeafsnit

Supplerende læsning

De fleste bøger handler om forholdet imellem mennesker, og følgelig er der også et hav af bøger om forholdet imellem forældre og deres børn. Skal der alligevel udpeges nogle særlige og ganske få romaner/fortællinger, som erindringsbogen *Voldsomme bånd* kan give associationer til, må det blive Betty Smiths klassiker *Der vokser et træ i Brooklyn*. I denne roman fremstiller forfatteren et mere harmonisk mor-datter forhold, om end familielivet er præget af udtalt fattigdom i starten af 1900-tallet.

Elena Ferrante, som er mest kendt for Napoli-serien, skriver foruroligende om mødre og døtre i romanen *Dukken der blev væk*. Hun lægger ikke fingrene imellem, når det kommer til at skildre konflikten mellem moderskab og selvrealisering og om de ambivalente følelser, rollen som mor kan være forbundet med.

For den mandlige læser ikke skal føle sig helt overset i mængden af kvindelige forviklinger, er Orhan Pamuk netop i år (2019) udkommet med romanen *Den rødhårede kvinde*. Der er tale om en moderne fabel om kærlighed og svigt samt forholdet imellem fædre og sønner. Dræber faderen sønnen, eller er det sønnen, der dræber faderen? I romanen trækkes der avancerede tråde både til Sofokles' skuespil Kong Ødipus og til kongebogen Shahnameh, i hvilken faderen Rostam slår sin søn Sohrab ihjel.

